

ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN KARŞILAŞTIĞI SORUNLAR VE ÜNİVERSİTE SOSYAL HİZMETİ UYGULAMASI ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME

 Nurullah YELBOĞA*

ÖZET

İnsanlar yaşamlarının her döneminde çeşitli güçlüklerle karşı karşıya kalmaktadır. Üniversite öğrencilerinin önemli gelişimsel bir dönemde olmaları, rutinlerin değiştiği bir süreç olarak üniversitede olmaları ve içinde buldukları diğer bazı koşullar onları birçok sorunla karşı karşıya bırakabilmektedir. Literatürde öğrencilerin maddenin kötüye kullanımı, intihar eğilimi, zorbalık, saldırganlık, cinsiyet eşitsizliği, ayrımcılık, obezite, sosyal medya bağımlılığı, uyum sorunları, evsizlik, psikososyal sorunlar, finansal sorunlar, beslenme sorunları, akademik sorunlar başta olmak üzere birçok sorun yaşadıkları belirtilmektedir. Bu çalışma, üniversite öğrencilerinin karşılaştıkları sorunları daha görünür kılmayı ve söz konusu sorunları sosyal hizmet perspektifiyle değerlendirmeyi amaçlamaktadır. Bu bakışla üniversite sosyal hizmeti ve danışmanlık birimleri üzerinden tartışma sürdürülerek üniversite sosyal hizmetinin gerekliliğine vurgu yapılmıştır. Sosyal hizmetin her geçen gün genişleyen bilgi yelpazesi ve çalışma alanları olmakla birlikte ülkemizde bazı alanlar literatürde yeterince ele alınmamıştır. Üniversite sosyal hizmeti de yeni bir tartışma alanı olarak henüz sağlam bir zeminde irdelenmiş ve tartışılmış değildir. Bu çalışmanın söz konusu alan için tartışma kapısını aralaması ve alana zenginlik katması amaçlanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: üniversite öğrencilerinin sorunları, sosyal hizmet, üniversite sosyal hizmeti, danışmanlık

An Evaluation On University Students' Problems Encountered and University Social Work Practice

ABSTRACT

People face various difficulties at every stage of their lives. University students are in an important developmental period where routines change, and some other conditions they find themselves in can cause them to face many problems. It is stated in the literature that students experience many problems, especially substance abuse, suicidal tendencies, bullying, aggression, gender inequality, discrimination, obesity, social media addiction, adaptation problems, homelessness, psycho-social problems, financial problems, nutritional problems and academic problems. This study aims to make the problems faced by university students more visible and to evaluate these problems from a social work perspective. With this perspective, the discussion was continued through university social work and counseling units. Although social work has an ever-expanding range of knowledge and fields of study, university social work in our country has not yet been examined and discussed on a solid basis as a new field of discussion. This study aims to open the door to discussion for the field in question and add richness to the field.

Key Words: problems of university students, social work, university social work, counselling

* Dr. Öğr. Üyesi, Şırnak Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Sosyal Hizmet Bölümü, Şırnak / TÜRKİYE, nurullah_yel06@hotmail.com

Araştırma Makalesi / Research Article

Atf / Cite as: Yelboğa, N. (2024). Üniversite öğrencilerinin karşılaştığı sorunlar ve üniversite sosyal hizmeti uygulaması üzerine bir değerlendirme. *Uludağ Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 25(47), 851-868. <https://dx.doi.org/10.21550/sosbilder.1438768>

Gönderim Tarihi / Sending Date: 17 Şubat / February 2024

Kabul Tarihi / Acceptance Date: 21 Mayıs / May 2024

Giriş

Yüzeysel bir bakışla, insanların hayatını sürdürürken çeşitli sorunlarla karşılaştıkları rahatlıkla görülebilir. Kuşkusuz her insanın sağlıklı büyüme ve gelişme, öz yeteneklerini geliştirme, güvenli bir yaşam sürdürme ve kendini gerçekleştirme gibi yaşam amaçları bulunmaktadır ve doğasının bir gereği olarak bu yönde güdülenmektedir (Şahin vd., 2011). Bu nedenledir ki yaşamı belirsiz ve amacı olmayan bireylerde huzursuzluk, stres, anlam boşluğu ve bıkkınlık ortaya çıkmaktadır (Hökelekli, 2016). Ancak insanlar, yaşamını sürdürürken ve belirlenen amaçlar doğrultusunda mücadele ederken bazen istenmeyen ve amaçlara ulaşmada engelleyici olarak nitelendirilebilecek zorluklar ve sorunlar yaşayabilmekte (Bedel & Ulubey, 2015) ve olumsuz deneyimler sebebiyle bazen de kurban/mağdur durumuna düşebilmektedir. Burada söz konusu sorunların insan hayatının bir parçası olduğunu/olabileceğini vurgulamaktan ziyade hangi sorunların hangi yaşam evrelerinde ve hangi koşullara bağlı olarak ortaya çıktığı önem kazanmaktadır.

İnsan gelişim evreleri erken çocukluk, çocukluk, ergenlik, yetişkinlik ve yaşlılık olarak sınıflandırılmaktadır. Gençlik dönemi ise aslında birbirinin devamı olan iki dönemi kapsamaktadır: ergenlik ve beliren yetişkinlik (ergenlik ile yetişkinlik arasındaki geçiş dönemi). Ergenliğin 11-18 yaş arası, beliren yetişkinliğin ise 18-30 yaş arası dönemi kapsadığı kabul edilmektedir (Şirin, 2020).

İnsan hayatının önemli bir evresine karşılık gelen gençlik dönemi üniversite yıllarına denk gelmektedir ve gençlik dönemi ergenliği de kapsamaktadır. Bazı ergenlik özellikleri, değişimleri de gençlik döneminde yaşanmaktadır. Bu bakımdan “fırtınalı ve stresli” bir süreç olarak değerlendirilen ergenliğin/gençliğin bazı önemli sorunları barındırabileceği ortadadır (Anuk, 2021; Orhan & Dağcı, 2015; Koç, 2004). Bu açıdan üniversite öğrencilerini, gençlik dönemi içerisinde yaşanan bazı sorunlar ve üniversite hayatına başladıktan sonra karşılaşılan diğer bazı sorunlar ve güçlükler bağlamında ele almak gerekmektedir.

Ergenlik dönemine ilişkin sıklıkla kullanılan metaforlardan biri, gençliğin fırtınalı ve stresli bir dönem olduğudur (Şirin, 2020). Zira ergenlik döneminde cinsel, fiziksel, psikolojik, sosyal ve kişisel değişimler hızlı bir şekilde yaşanmakta ve ergenlerin karşılaştıkları sorunlar daha karmaşık hâle gelmektedir (Kulaksızoğlu, 2017).

Gençlik dönemi sorunları birçok faktörün etkisiyle ortaya çıkmaktadır. Örneğin, Yeşilyaprak (1985) gençlik sorunlarını değerlendirirken gençlerin içinde buldukları çevre koşullarının farklılığını ve fiziksel, sosyokültürel ve psikolojik çevre konumu içinde düşünmek gerektiğini ifade etmektedir. Zira bu farklılıkların sorunlara yansıma biçimine göre bir değerlendirme yapmanın daha sağlıklı olabileceğine dikkat çekmektedir. Nasıl ki sosyokültürel çevre, üniversite öğrencilerinin depresyon ve anksiyete düzeylerini etkiliyor (Hossain vd., 2019) ve çevresel faktörler (fiziksel, sosyal, sosyoekonomik ve dijital ortamlar) ergenlerin ruh sağlığı sorunlarını tetikliyor (Basu & Banerjee, 2020) benzer şekilde fiziksel, sosyokültürel ve psikolojik çevre de gençlerin yaşadığı diğer bazı sorunları etkilemektedir.

Üniversite hayatının psikolojik, sosyal, ekonomik, kültürel ve akademik bazı sorunlar barındırması üniversite öğrencilerinin sorunlarına eğilmeyi daha elzem hâle getirmektedir. Zira üniversite öğrencilerinin sorunlarını konu alan bir çalışma (Şahin vd., 2009) öğrencilerin çevreye uyum sorunu, sanatsal ve kültürel etkinliklerin yetersizliği, gelecek kaygısı, kişisel ve ailevi sorunlar, manevi boşluk ve özgüven eksikliği gibi sorunlarla karşı karşıya kaldıklarını belirtmektedir. Başka bir çalışma da öğrencilerin akademik, ekonomik, uyum sağlama ve bazı sosyal konularda sorunlar yaşadıklarını ortaya koymaktadır (Donat vd., 2019). Dolayısıyla üniversite dönemi hem gelişimsel bir dönem olarak bağımsızlık ve kimlik kazanma hem de

üniversite hayatının beraberinde getirdiği bazı sorunların mücadelesinin verildiği bir süreçtir (Rickwood vd., 2014).

Üniversite öğrenimi görme fırsatını zorlu bir mücadele sonrasında elde etmiş üniversite öğrencilerinin yükseköğrenim sürecinde yaşadıkları ve yukarıda kısaca değinilen sorunlar onların psikososyoekonomik yaşamlarını olumsuz yönde etkilemektedir. Böyle bir durumda üniversite öğrencileri akademik açıdan hem istedikleri başarıyı yakalamada güçlük çekmekte hem de geleceğin inşa edildiği böylesi kritik bir dönemde öğrencilerin psiko-sosyal esenlikleri zedelenmektedir. Diğer bir deyişle üniversite öğrencileri hem hedeflenen amaçlara ulaşmakta zorluk çekmekte hem de zorlu bir mücadele sonrasında yerleştiği üniversite hayatını istediği gibi yaşayamamaktadır (Franzoi vd., 2022).

Ülkemizde bazı alanlar literatürde yeterince ele alınmamıştır. Üniversite sosyal hizmeti de yeni bir tartışma alanı olarak henüz sağlam bir zeminde tartışılmış değildir. Bu çalışmanın amacı üniversite öğrencilerinin karşılaştıkları sorunları sosyal hizmet perspektifiyle değerlendirmek ve söz konusu sorunları çözmek için üniversite sosyal hizmetinin gerekliliğine vurgu yapmaktır. Dolayısıyla bu çalışmada üniversite öğrencilerinin yaşadığı sorunların değerlendirilmesi ve çalışmanın üniversite sosyal hizmet uygulaması için bilgi ve beceri sağlaması beklenmektedir.

Üniversite Öğrencilerinin Sorunları

Üniversite öğrencileri yaş itibarıyla gençlik dönemi olarak ifade edilen bir yaşam evresinin içinde bulunmaktadır. Dolayısıyla üniversite öğrencilerinin sorunlarına bakmadan önce genel itibarıyla gençlik sorunlarına kısaca değinmekte yarar vardır. BM Dünya Gençlik Raporu'nda dünyada 15-24 yaş arası 1,2 milyar genç nüfusun bulunduğu ve bu oranın dünya nüfusunun yaklaşık % 16'sına karşılık geldiği belirtilmektedir. Raporda küresel düzeyde gençlik sorunları ise ekonomik sorunlar, işsizlik, eğitimde eşitsizlik, kayıt dışı çalışma, cinsiyet eşitsizliği, göçmen/mültecilik vb. sorunlar olarak aktarılmaktadır (UN World Youth Report, 2023). Yine literatürde adolesan dönemde depresyon, zorbalık-şiddet, maddenin kötüye kullanımı, akademik sorunlar, obezite, sosyal medya bağımlılığı (Morin, 2023), yoksulluk-işsizlik (Titilayo-Adenike, 2014), ruh sağlığı sorunları (Schleider vd., 2015) gibi sorunların evrensel düzeyde gençlik sorunları arasında kabul edildiği görülmektedir. Ayrıca gençlerin maddenin kötüye kullanımı, intihar, depresif bozukluklar, saldırganlık vb. gibi sorunlar yaşadıkları aktarılmaktadır (Ekşi, 2003).

Üniversite öğrencileri de genel olarak çeşitli alanlarda sorunlar yaşamaktadır ve yapılan çalışmalar (Lucas & Berkel, 2005) bu durumu destekler niteliktedir. Öğrencilerin uyum sorunları (Biasi vd., 2015; Özkan & Yılmaz, 2010), barınma sorunu ve evsizlik (Broton, 2019; Filiz & Çemrek, 2006), psiko-sosyal sorunlar (Kacur & Atak, 2011; Kalenga & Samukelisiwe, 2015), finansal sorunlar (Doğan & Akçalı, 2021; Falahati & Paim, 2012), sağlık sorunları (Grace, 1997; Yavuzer vd., 2005), beslenme sorunları (Huda & Ahmad 2010; Yavuzer vd., 2005) ve akademik sorunlar (McKenzie & Schweitzer, 2001; Yavuzer vd., 2005) yaşadıkları alanyazında aktarılmaktadır.

Öğrencilerin yaşadıkları bu sorunların yanı sıra üniversite öğrencilerinin aile ile ilgili sorunlar yaşadıkları da bilinmektedir. Örneğin, yapılan bir çalışmanın sonuçlarına göre üniversite öğrencilerinin aile içi iletişimsizlik, aldatma-sadakatsizlik, boşanma ve şiddet gibi aile içi sorunlar yaşadıkları belirtilmektedir (Taylan, 2016). Aile içinde yaşanan bu sorunlardan aile sisteminin bir üyesi olarak üniversite öğrencileri doğrudan etkilenebilmektedir. Aile ile ilgili üniversite öğrencilerini olumsuz yönde etkileyen durumlardan biri de aile özlemine ilişkindir. Aileden uzakta bir hayat sürdürmenin beraberinde getirdiği yalnızlık ve aile

özleminin öğrenciler açısından hem bir sorun teşkil ettiği hem de öğrencilerin bu süreçte yaşadığı diğer sorunlarla baş etme becerilerini söz konusu durumdan dolayı yeterince kullanmadıkları ifade edilmektedir. Dahası, ailesinden yeterince sosyal destek alamayan öğrencilerin problem çözme becerilerinin de zayıf kaldığı aktarılmaktadır (Türküm vd., 2005).

Anadolu Üniversitesi Psikolojik Danışma ve Rehberlik Merkezi'nin üniversite öğrencilerinin psikolojik ihtiyaçlarını belirlemeye yönelik yaptığı ön çalışmada yukarıda aktarılan sorunların dışında öğrencilerin gelecek kaygısı, travmatik yaşantılar, ev/yurt arkadaşlarıyla yaşanan sorunlar, hocalarla yaşanan sorunlar, cinsel sorunlar, alkol tüketimi ve madde bağımlılığı gibi sorunlar yaşadıkları aktarılmaktadır (Türküm vd., 2004). Bazı araştırmalarda da sigara, alkol ve uyuşturucu madde kullanımının üniversite öğrencilerinde yaygın olarak görüldüğüne vurgu yapılmaktadır (Turhan vd., 2011; Yılmaz vd., 2020).

Teknolojik gelişmeler ile internet ve yeni haberleşme araçları kullanımının, dünyada ve ülkemizde gittikçe yaygınlık kazanması nedeniyle siber suçlar ve zorbalığın da gençler ve dolayısıyla üniversite öğrencileri açısından sorun teşkil ettiği aktarılmaktadır. Siber zorbalığa maruz kalan öğrenciler ise hem karşılaştıkları sorunlar için baş etme becerilerini yeterince kullanamamakta hem de siber zorbalık öğrencilerin akademik başarılarını olumsuz yönde etkilemektedir (Rodop vd., 2022).

Alanyazında ayrımcılık, dışlanma, damgalanma gibi problemlerin de öğrenciler arasında görüldüğü belirtilmektedir. Örneğin; öğrenciler arasında ayrımcılık-dışlanma ve damgalama eğilimine yönelik yapılan bir çalışmada cinsiyet bağlamında erkeklerin damgalama eğiliminin daha yüksek olduğu (Sevim & Artan, 2019), başka bir çalışmada öğrencilerin sosyal dışlanmaya mekânsal ve kültürel boyutta maruz kaldığı (Yenihan vd. 2020), Suriyeli üniversite öğrencileriyle yapılan nitel bir çalışmada ise öğrencilerin ekonomik, mekânsal, şehir temelli, eğitim ve sağlık gibi alanlarda sosyal dışlanmaya maruz kaldıkları (Gül & Kaylı, 2020) belirtilmiştir.

Uzun zamandan beri üniversite öğrencilerine ilişkin tartışılan bu sorunların dışında zamanla değişen koşullara bağlı olarak yeni sorunların da ortaya çıktığı bilinmektedir. Örneğin pandemi sürecinde öğrencilerin uzaktan eğitimin ortaya çıkardığı internete erişememe, imkân kısıtlılığı, pandeminin neden olduğu duygudurum bozuklukları ve sınav kaygısı olmak üzere çeşitli sorunlar yaşadıkları ortaya çıkmıştır (Kürtüncü & Kurt, 2020). Dolayısıyla süreklilik gösteren bazı sorunlarla birlikte küresel ve ulusal düzeyde yaşanan bazı durumlara bağlı olarak yeni sorunların ortaya çıktığı ve bu durumun mevcut sorunları daha karmaşık hâle getirebileceği söylenebilir.

Yine afet (deprem, sel, heyelan) ve pandemi gibi olumsuz olaylar yaşandığında ortaya çıkan sonuçlardan genel itibariyle tüm kesimlerin özelde ise üniversite öğrencilerinin etkilendiği belirtilmektedir. Özellikle ülkemiz açısından bu sorunlar ciddi risk teşkil etmektedir. Zira Türkiye bulunduğu coğrafi konum ve sahip olduğu iklim özellikleri itibariyle bir afet ülkesidir (Gürsel, 2018) ve her bir afet durumunda nüfusun farklı kesimleri farklı düzeylerde etkilenmektedir. Örneğin Şubat 2023'teki depremde 17 üniversiteye bağlı 310.552 öğrencinin depremden etkilendiği belirtilmektedir. Dolayısıyla barınma ve ekonomik sorunlarının yanı sıra depremin neden olduğu stres ve kaygı gibi sorunların öğrencilerin günlük ve akademik hayatlarını olumsuz etkilediği açıktır (Yamamoto & Altun, 2023).

Örneğin, 6 Şubat 2023 tarihinde yaşanan Kahramanmaraş merkezli deprem sonrasında Yükseköğretim Kurulu (YÖK), üniversitelerin bahar yarıyılı eğitim-öğretimini ikinci bir duyuruya kadar ertelemek durumunda kalmıştır. Daha sonrasında ise YÖK üniversitelerin uzaktan eğitimle devam etmesini, Nisan 2023'ten sonra da hibrit eğitimle bahar yarıyılı tamamlamalarını istemiştir (YÖK, 2023). Dolayısıyla pandemi sürecinde yaşanan uzaktan

eğitim sorunlarının da bu süreçte kendini gösterdiği ve bunların yanı sıra depremin ortaya çıkardığı diğer sorunlarla (yakınıni kaybetme, depreme maruz kalma, evini kaybetme, engelli duruma düşme vb.) birlikte öğrencilerin daha çok zorlandığı açıkça görülmektedir.

Travmatik özelliğe sahip olan depremler sonrasında bireylerin yaşam dengesi bozulmakta ve rutinlerde kırılmalar yaşanabilmektedir. Özellikle yakınıni/sevdiği birini travmatik bir şekilde kaybeden bireyler patolojik bir yas süreci yaşama riskiyle karşı karşıya kalmaktadır (Yelboğa, 2023). Depremden etkilenen ve yakınıni kaybeden öğrencilerin sağlıklı bir yas süreci yaşaması ve travma sonrası stres bozukluklarına maruz kalmamaları için psikososyal destek almaları gerekebilmektedir. Deprem özelinde ortaya çıkan bu sorunların yanı sıra uzaktan eğitim sürecinde yaşanan diğer problemler (Yamamoto & Altun, 2023) üniversite öğrencilerinin hem yaşam kalitelerini hem de akademik başarılarını olumsuz yönde etkilemektedir. Bu bakımdan üniversite öğrencilerinin genel olarak yaşadıkları barınma, psikososyal, ekonomik, sağlık ve uyum sorunlarının yanında deprem gibi afetler sonrasında ortaya çıkan diğer problemler de dikkate alındığında bu çalışmada vurgulanan “üniversite sosyal hizmeti” uygulamasının gerekliliği daha çok fark edilmektedir.

Üniversite Sosyal Hizmeti ve Öğrenci Danışmanlığı

Sosyal hizmetin ne olduğunun, amaçları ve hedef kitesinin anlaşılması açısından Uluslararası Sosyal Hizmet Federasyonunun (IFSW) yaptığı kapsamlı ve geçerliliği küresel düzeyde kabul edilen sosyal hizmet tanımına bakmakta yarar vardır. Bu tanıma göre;

“Sosyal hizmet; sosyal değişimi ve gelişimi, sosyal bütünleşmeyi, insanların güçlendirilmesini ve özgürleşmelerini destekleyen uygulama temelli bir meslek ve akademik disiplindir. Sosyal hizmet sosyal adalet, insan hakları, ortak sorumluluk ve farklılıklara saygı ilkelerini merkeze alır. Sosyal hizmet teorileri, beşerî bilimler, sosyal bilimler ve yerel bilgi ile desteklenen sosyal hizmet, yaşam zorluklarıyla mücadele etmek ve iyilik hâlini geliştirmek için insanlarla ve yapılarla çalışır. Sosyal hizmetin bu tanımı ulusal ve/veya bölgesel düzeylerde geliştirilebilir.” (International Federation of Social Workers, 2014)

Aktarılan bu tanımdan sosyal hizmetin amacının birey, grup, aile ve toplumun iyilik hâlini arttırmak olduğu ve sosyal hizmetin insan odaklı, insan haklarına dayalı, birey ve toplumun gelişimi ve refahı için çaba gösteren bir meslek ve disiplin olduğu açıkça görülmektedir. Bu amaçlara ulaşmak için de sosyal hizmet uzmanları farklı rol ve sorumlulukları araç olarak kullanmaktadırlar.

Sosyal hizmet mesleğinin rol kapsamı geniştir ve sosyal hizmet uzmanlarının yürüttükleri müdahalelerin içeriği ve düzeyine göre üstlendikleri roller de değişmektedir. Danışmanlık, kaynak yönetimi ve eğitim rolleri akla ilk gelen rollerdir. Özellikle danışmanlık rolü sosyal işlevselliğin sağlanması ve sorunların çözülmesi için bilgilendirici, güçlendirici, kolaylaştırıcı ve planlayıcı gibi rolleri de içeren şemsiye niteliğinde kapsayıcı bir roldür (Miley vd., 2001’den akt. Polat, 2014). Sosyal hizmet uzmanları ile yapılan bir çalışmanın sonuçlarına göre sosyal hizmet uzmanları uygulama alanlarında mesleki rollerinden danışmanlık rolünü daha yaygın bir biçimde yerine getirdiğini ifade etmiştir (Zengin & Çalış, 2017). Sosyal hizmet uzmanlarının müdahale alanlarında üstlendiği birçok rol vardır (arabuluculuk, savunuculuk, danışanlık vb.) ve meslek elemanın üstlendiği rol ve sorumluluk onun hangi alanda ve hangi müracaatçı kesimiyle çalıştığına göre değişkenlik göstermektedir. Örneğin sosyal hizmet uzmanları okul ortamlarında öğrencilerin gereksinimlerini değerlendirme, program planlama-değerlendirme, direkt hizmet etme (eğitim-öğretim sürecini pekiştirme müdahaleleri), savunuculuk, koordinasyon ve işbirliği ve yönetim/organizasyon gibi görevleri üstlenirler (Özbesler & Duyan, 2009). Benzer şekilde üniversite sosyal hizmeti uygulamasında da sosyal hizmet uzmanları salt danışmanlık rolünü üstlenmez savunuculuk, arabuluculuk, vaka yöneticisi gibi rolleri de yerine getirir ancak danışmanlık rolü daha çok ön plana çıkmaktadır.

Danışmanlık, 20. yüzyılın bir tezahürü olarak kabul edilmektedir. Karışık, yoğun ve hızlı değişen dünyada insanların başa çıkmakta güçlük çektiği birçok durum vardır. Yaşam, olağan hâliyle devam ederken dahi bazen bireylerin yolunu kesen engeller çıkmaktadır. Bu tür durumlarda bireyler kendi kaynaklarını (aile, arkadaş vb.) kullanarak problemlerin üstesinden gelmeye çalışmaktadır. Ancak bazı durumlarda bireyin ne olduğunu bilemediği, çevrenin desteğinin yetersiz kaldığı, bazen hiç olmadığı veya bireyin başka kimselerle paylaşmaktan çekindiği sorunlar olabilmektedir. İşte bu ve benzeri durumlarda danışmanlık bir seçenek olarak tercih edilebilmektedir. Bu açıdan danışmanlığın amacı, bireyin karşılaştığı sorunlara çözüm üretmek için ona destek olmaktır. Eğitim-öğretim açısından danışmanlığın 1920-30'lu yıllarda okul ve kolejlerde kariyer belirleme ve eğitim süreçlerinde karşılaşılan sorunları çözmeye amacıyla ortaya çıktığı görülmektedir (McLeod, 2013).

Danışmanlık genel itibarıyla bireyler ve ilişkiler üzerine odaklanan, gelişimsel sorunlar, kriz desteği, psikoterapi, rehberlik ve problem çözmeye ile ilgilidir. Danışmanlığın temel işlevi danışana keşfetme ve seçenekleri sınıflandırma olanağı sunmasıdır. Bu bağlamda danışmanlık, yetkin danışman ile danışan arasındaki profesyonel ilişkiyi ifade eder. Danışman, danışanın yaşam alanını anlamayı sağlama, ona açıklık getirmeyi kolaylaştırma, hayatı ile ilgili bilgilendirilmiş seçimler yapmayı sağlama ve kişilerarası ilişkilerdeki sorunları çözmeye gibi konularda danışanın destekler (Burks & Steffle, 1979).

Genel olarak danışmanlığın amaçları aşağıdaki gibi sıralanabilir (Harris & Winokuer, 2021):

- Bireylerin durum, davranış, duygu ve ilişkilerine yönelik bir perspektif kazandırmak için destek olmak,
- Danışanların duygu ve düşüncelerini rahatça ifade edebilecekleri bir ortam hazırlamak,
- Bireylere aile bağlamında, sosyal, politik ve varoluşsal bir yaklaşım sağlamak,
- Becerilerini geliştirmek ve problemleriyle baş etmeleri için cesaretlendirmek,
- Danışanları kendileri için en iyi savunucu olmak için güçlendirmek,
- Danışanların yaşamlarında anlam bulmalarını kolaylaştırmak.

Üniversitelerin danışmanlık birimlerinde öğrencilere yönelik hizmet sunumunda sıralanan bu amaçlar öğrenci odaklı bir perspektifle sosyal hizmet uzmanları tarafından değerlendirilebilir. Bu bakımdan üniversite sosyal hizmeti, danışmanlığın aktarılan bu genel amaçlarını dikkate alarak çok boyutlu ve bütüncül bir yaklaşımla öğrencilerin sorunlarını çözmeye ve onlara psikososyal destek verme misyonunu üstlenebilir. Zira üniversitelerde “öğrenci” rolüne sahip bireylerin sağlıklı yönde desteklenmeleri, güçlendirilmeleri ve karşılaştıkları sorunlara çözüm üretebilmeleri için profesyonel bir ekibin hizmet sunumuna ve müdahaleleri gerçekleştirecek meslek grubuna ihtiyaç duydukları ifade edilmektedir. Bunun için yaşanan sorunların çözümüne yönelik profesyonel ve çok boyutlu bir yaklaşımla biyopsikososyal güçlendirmeyi içeren sosyal hizmet uygulamalarının gerçekleştirilmesi gerekmektedir ki üniversiteler, okul sosyal hizmeti kapsamında değerlendirilmektedir (Önal-Dölek & Söker, 2014).

Üniversite sosyal hizmeti, okul sosyal hizmetinin bir parçası ve bütünleyicisi konumundadır (Kara, 2022). Okul sosyal hizmeti ise sosyal hizmetin geniş uygulama alanlarından birisidir ve bireylerin eğitim-öğretim sürecinde karşılaşılabilecekleri tüm engelleri ortadan kaldırma amacını taşımaktadır (Jarolmen, 2017). Bu bakımdan okul sosyal hizmeti, uygulama alanları içerisinde özel bir alana karşılık gelmekte ve başarılı bir eğitim hedefinin gerçekleştirilmesine odaklanmaktadır. Dolayısıyla öğrenci veya çevre şartlarından kaynaklı

sorunların çözümü ve bu amaca yönelik hizmetlerin sunumu söz konusu alanın uygulama kapsamına girmektedir (Duman, 2000: 35). Bu perspektifle okul sosyal hizmetinin aslında sosyal hizmet uzmanlarının danışmanlık rolüne işaret ettiği dikkati çekmektedir.

Üniversite öğrencilerinin karşılaştıkları sorunlar üzerine bir çalışma yürüten Kara (2022), çalışma sonucunda üniversite sosyal hizmet modelini önermiş ve bu modelle üniversitelerde “üniversite sosyal hizmet birimleri” kurularak sosyal hizmetin öğrenci sorunlarına yönelik aktif rol alması gerektiğini savunmuştur. Çalışmada bu birimlerin engelli hizmetleri, gençlik destek hizmetleri, uyum ve oryantasyon hizmetleri, psiko-sosyal hizmetler, eğitim ve danışmanlık hizmetleri, mediko-sosyal hizmetler ve sosyal yardım hizmetleri olmak üzere farklı alanlarda sorumluluk üstlenmesi gerektiği aktarılmıştır.

Literatürde de üniversite öğrencilerinin sorunlarını çözmek için üniversite danışma merkezlerinin aktif sorumluluk üstlendiği ifade edilmektedir (Heppner vd., 1994; Hodges, 2001; Lucas & Berkel, 2005). Ülkemizde ise danışmanlık hizmetlerinin çoğunlukla üniversite sağlık merkezlerinde verildiği ve sağlık merkezlerindeki danışmanlık hizmetlerinin psikolog, psikiyatr, sosyal hizmet uzmanı ve psikolojik danışmanlar tarafından verildiği belirtilmektedir (Güneri, 2006). Mediko-sosyal merkezleri ve psikolojik danışma ve rehberlik merkezleri üniversitelerde bu işlevi görmek üzere aktif olarak varlığını sürdürmektedir ve bu merkezlerin bazılarında da sosyal hizmet uzmanları aktif olarak çalışmaktadır (Ulu Ercan, 2019). 2547 sayılı YÖK Kanunu’nda 2880 sayılı Kanun’la değişiklik yapılarak üniversitelerde Mediko-Sosyal, Sağlık, Kültür ve Spor İşleri Dairesinin teşkilat yapısı, amacı ve sunacağı hizmetler açıklanmıştır. 1984 yılında yayınlanan yönetmeliğe göre Mediko-Sosyal Merkezleri’nin kuruluş gerekçesi ve amacı şu şekilde aktarılmaktadır (T.C. Resmi Gazete, 1984):

“Öğrencilerin beden ve ruh sağlığını korumak, hasta olanları tedavi etmek veya ettirmek, barınma, beslenme, çalışma, dinlenme ve ilgi alanlarına göre boş zamanlarını değerlendirmek, yeni ilgi alanları kazanmalarına imkân sağlayarak, gerek sağlık ve gerekse sosyal durumlarının iyileşmesine, yeteneklerinin ve kişiliklerinin sağlıklı bir şekilde gelişmesine imkân verecek hizmetler sunmak ve onları ruhsal ve bedensel sağlıklarına özen gösteren bireyler olarak yetiştirmek, birlikte düzenli ve disiplinli çalışma, dinlenme ve eğlenme alışkanlıkları kazandırmak.”

Ancak belirlenen bu amaçlara ve üniversitelerde kurulan birimlere rağmen öğrencilerin bu birimler hakkında yeterince bilgi sahibi olmadıkları ve çeşitli sorunlar yaşadıklarında söz konusu birimlerden sağlıklı bir şekilde yararlanamadıkları ifade edilmektedir (Demir & Aydın, 1996).

Batı ülkelerinde üniversite danışma merkezleri (university counselling center) ya da kampüs danışma merkezleri (campus counseling center) öğrenci sorunlarına yönelik danışmanlık yapmaktadır (Mitchell vd., 2019; Banks, 2020). Hatta psikopatoloji ve stres faktörleri arttıkça üniversite danışma merkezlerine olan talebin arttığı ifade edilmektedir (Banks, 2020). Almanya’da üniversitelerin psiko-sosyal danışma merkezleri psikolojik/psikososyal danışmanlık yapmaktadır (Goethe-Universität, 2023; Psychosoziale Beratung, 2023). Yine Avrupa birliğindeki 27 ülkenin -aday ülkeler de dâhil- dâhil edildiği bir araştırmada üniversite danışma merkezlerinin mevcudiyeti ve bu merkezlerde sunulan hizmetler irdelenmiştir. Araştırma sonuçlarına göre çoğu merkezin danışmanlık, kariyer danışmanlığı ve psikolojik destek verdiği hatta bu merkezlerden bazılarının psikoterapi ve psikiyatri hizmetleri de verdiği ortaya çıkmıştır. Bu merkezlerin ruh sağlığını koruma, geliştirme açısından kritik bir öneme sahip olduğu ve dolayısıyla söz konusu merkezlere yatırım yapmanın teşvik edilmesi gerektiğine dikkat çekilmiştir (Franzoi vd., 2022). Zira başka bir çalışmada üniversite öğrencilerinin sorunları arttıkça danışmanlık merkezlerinden yararlanan öğrenci sayılarının arttığı, verilen destek hizmetlerine rağmen bazı öğrenci sorunlarının fark edilmediği ve gözden kaçtığı belirtilmektedir (Banks, 2020).

Dünya'daki üniversite öğrencilerinin sorunlarına yönelik genel eğilim ve Türkiye'deki öğrenci (gençlik) sorunları dikkate alındığında Türkiye'de de aktif bir şekilde çalışan üniversite öğrenci danışmanlık birimlerine gereksinim duyulduğu anlaşılmaktadır. Türkiye'de üniversite bünyelerinde kurulan mediko-sosyal merkezlerine bağlı gençlik danışma birimi, psikolojik danışma birimi ve sosyal servis gibi birimlerde alanında deneyimli profesyonel ekipler tarafından bireysel ve grup çalışmaları yoluyla destek verildiği belirtilmektedir. Özellikle oryantasyon çalışmaları, farkındalık geliştirme, psikolojik destek, sosyal grup çalışmaları, yönlendirme ve rehberlik hizmetlerinin bu birimlerde verildiği ifade edilmektedir (Altunöz, 2014).

Aşağıdaki başlık altında üniversite öğrenci sorunları ve üniversite sosyal hizmeti birlikte değerlendirilerek üniversite sosyal hizmet birimlerinin sorumluluk ve işlevlerine açıklık getirilmeye çalışılmıştır.

Üniversite Sosyal Hizmet Birimlerinin İşlevleri

Gelişen ve sağlıklı ilerleme kaydeden bir toplum için toplumun her kesiminin sağlıklı bir şekilde ve yaşanabilir koşullar altında hayatını sürdürmesine ihtiyaç vardır. Sağlıklı bir toplum için sağlıklı aileye, sağlıklı aile için de sağlıklı aile üyelerine ihtiyaç vardır. Bu perspektifle toplum ve ailenin bir üyesi olarak üniversite öğrencilerinin (gençlerin) hedeflerine ulaşabilmeleri ve akademik başarıyı yakalayabilmeleri için üniversite öğrenimleri sürecinde karşılaştıkları sorunların çözülmesi ve bazı engellerin aşılması gerekmektedir. Ayrıca öğrencilere danışmanlık yapılarak baş etme becerilerinin geliştirilmesi, dayanıklılıklarının artırılması ve sorunlarını çözmeleri için desteklenmeleri/cesaretlendirilmeleri gerekmektedir (Franzoi vd., 2022). Bu ise, öğrencilerin sosyal hizmetin temel yaklaşımlarından biri olan güçlendirme yaklaşımına dayalı etkin bir öğrenci danışmanlığı uygulamasından yararlanmalarını gerekli kılmaktadır.

Üniversite öğrenimi sürecinde yaşanan barınma ve evsizlik, ekonomik sorunlar, güvenlik sorunları, uyum sorunları (Donat vd., 2019), sağlık ve ruh sağlığı sorunları (Fawzy & Hamed, 2017), akademik sorunlar ve madde bağımlılığı (Ramón-Arbués vd., 2020), zorbalık, şiddet ve sosyal medya bağımlılığı (İğdeli, 2018), intihar ve depresif bozukluklar (Özhan & Boyacı, 2018) gibi sorunların çözümünde üniversite sosyal hizmeti uygulaması kapsamında öğrencilerin yüksek yararı gözetilmeli ve çözüm odaklı bir yaklaşımla koruyucu-önleyici tedbirlerin alınması sağlanmalıdır.

Yukarıda açıklanan ve literatürde öğrencilerle ilgili yapılan çalışmalarda sıklıkla aktarılan sorunların dışında depresyon, pandemi ve afet gibi özel durumlarda mağdur öğrencilerin psikososyal destek almaları gerekebilmektedir. Örneğin aile üyelerini kaybeden bir öğrenciye yas danışmanlığının yapılması (Gizir, 2006) veya engelli duruma düşen bir öğrenciye travma etkisini azaltma ve yeni yaşama alışması için danışmanlık yapılması gerekebilmektedir.

Aşağıda Ulusal Sosyal Hizmet Uzmanları Birliğinin (NASW) okul sosyal hizmet uygulaması için belirlediği standartlar (Jarolmen, 2017) referans alınarak üniversite sosyal hizmeti için uygulanabilecek bazı mesleki standartlar aktarılmıştır:

- Akademisyen, personel ve kurul üyeleri topluma danışmanlık yapılmalıdır. Öğrencilerle etkileşimde bulunan akademik ve diğer personel, aile ve toplum, öğrenci sorunları hakkında daha bilinçli olacak ve farkındalık kazanabilecektir.
- Öğrencilerin öğrenme ortamları geliştirilmelidir. Öğrenciler akademik başarı yakalayabilecek ve kariyer planlaması yapılabilecektir.

- Öğrenci, aile ve toplum değerlendirmesi yapılmalıdır. Aile ve toplumla ilişkiler güçlendirilecek ve yaşanan sorunların aile ve toplumla ilişkisi değerlendirilebilecektir.
- Üniversite idaresi ve ildeki-yereldeki kurum ve kuruluşlarla iş birliği içinde; öğrenciler için hizmet ve kaynaklar harekete geçirilmelidir. Öğrenci gereksinimleri (barınma, ulaşım, yemek, burs vb.) çevresel ve toplumsal kaynaklarla daha kolay karşılanabilecektir.
- Öğrencilere ve öğrenci sorunlarına yönelik sempozyum ve kongrelerin düzenlenmesine aracılık edilmelidir. Öğrenciler için koruyucu, önleyici tedbirlerin alınması ve öğrencileri destekleyici/geliştirici stratejilerin belirlenmesi kolaylaşabilecektir.
- Öğrenci ihtiyaç alanları belirlenerek planlı bir şekilde uygun hizmetler geliştirilmelidir. Öğrenci gereksinimleri sınıflandırılarak her bir gereksinim için kaynak bulma, program ve hizmet planı yapma kolaylaşabilecektir.
- Öğrencilerin akademik imkânları maksimize edilmelidir. Öğrenciler kariyer hedeflerini daha kolay gerçekleştirebilecek ve gelecek planlarını daha sağlıklı ortam ve koşullarda yapabilecektir.
- Kişilerarası ilişkilerin gelişmesi için arabuluculuk yapılmalı ve öğrencilerin sorun çözme becerileri geliştirilmelidir. Öğrencilerin sosyal işlevsellikleri artabilecek, öğrenciler çevreleriyle etkileşim içinde ve daha aktif olabilecek, kendilerini gerçekleştirmeleri sağlanabilecek, benlik saygıları pekişecek ve sorunla baş etme becerileri gelişebilecektir.

Yukarıda üniversite sosyal hizmeti için uyarlanan mesleki standartlar ışığında üniversiteler şu sorumlulukları üstlenebilir (Kara, 2022):

- Üniversite sosyal hizmet birimlerinde sosyal hizmet uzmanı, psikolog, psikolojik danışman ve sosyolog başta olmak üzere diyetisyen, hemşire ve gerekli diğer sağlık personeli görevlendirilmelidir.
- Birim çalışmalarının planlanmasında ve koordinasyonunda ilgili bölümlerin akademik personeli akademik destek ve rehberlik yapmalıdır.
- Üniversite sosyal hizmet biriminde görevli personel ve üniversitenin akademik personeli üniversite öğrencilerinin sorunlarını belirlemeye yönelik araştırmalar yürütmelidir.
- Üniversite sosyal hizmet birimi öğrenci ve ailelerinin ekonomik durumlarını belirleyerek gerekli görüldüğünde burs vb. kaynaklarla öğrencileri desteklemelidir.
- Söz konusu birim, barınma sorunlarının tespiti ve bu durumla ilintili diğer sorunların çözümü için çalışmalar yürütmelidir.
- Psikososyal sorunların tespiti ve sigara, alkol ve madde kullanımı için iyileştirici ve rehabilite edici çalışmalar yapılmalıdır.
- Akademik sorunlar ile ilgili birim tarafından danışmanlık yapılmalı ve akademik başarıyı etkileyen sosyal çevre, aile ve akademik personel gerekirse sorunun bir parçası olarak değerlendirilmeli ve görev almaları sağlanmalıdır.

- Üniversite sosyal hizmet birimleri öğrencilerin uyum sorunlarını çözmek ve adaptasyon sürecini hızlandırmak için etkinlikler yapmalıdır.
- Psikolojik sorunlar için (örneğin deprem mağduru bir öğrencinin kaygı ve stres sorunu) bireysel görüşmelerin yanında gerekirse grupla sosyal hizmet uygulaması kapsamında destek verilmelidir.
- Üniversite sosyal hizmet birimi her öğrencinin kendi alanında çalışabilmesi ve kariyer yapabilmesi için üniversite ve bakanlıklar düzeyinde protokollerin imzalanmasında etkili olmalıdır.

Okullar için açıklanan mesleki standartlar ve üniversite sosyal hizmet birimlerinin belirtilen çalışmaları dışında üniversite kültürünün öğrencilere aşılması, öğrencilerin gelecek için hazırlanması ve kendilerini gerçekleştirmeleri için onlara fırsat verilmesi önem taşımaktadır. Ayrıca öğrencilerin topluma faydalı olabilecek düzeye gelmeleri ve kariyer yapabilmeleri için de desteklenmeleri gerekmektedir. Yine; daha önce okuldan mezun olmuş, kariyer ve statü elde etmiş kişilerle öğrencileri buluşturma ve böylece mezun olanların rol model alınmasını sağlamaya yönelik etkinliklerin yapılması planlanmalıdır. Bu hedefler ise, ancak bireyin kendini gerçekleştirme odağında hareket eden bir meslek olarak sosyal hizmetin üniversite sosyal hizmet birimlerinin aktifleştirilmesi ve daha etkin çalışmalar yapmasıyla mümkün olabilir. Bunun için de sosyal hizmet mesleğinin politika yapıcılarını harekete geçirmesi, öğrenci/gençlik projelerinin geliştirilmesine ve bunların uygulanmasına aracılık yapması önem taşımaktadır.

Sonuç

Bu çalışma, üniversite öğrencilerinin karşılaştıkları sorunları çok boyutlu, güçlendirmeye dayalı ve bütüncül bir yaklaşımla ele almıştır. Gençlik sorunları, literatürde başlı başına geniş bir yer edinmektedir. Ancak söz konusu sorunlardan bazıları üniversite öğrencilerinin de sorunları arasında yer almaktadır ve diğer bazı sorunlar ise üniversitede öğrenci olmanın beraberinde getirdiği sorunlar kapsamında değerlendirilmektedir. Ekonomik sorunlar, zorbalık, şiddet, madde bağımlılığı gibi konular üniversite öğrencileri açısından yeni sorunlar değildir. Üniversiteye uyum sorunları, akademik problemler, barınma ve geçim sorunları, yalnızlık hissi vb. psikolojik sorunlar ise üniversite hayatıyla doğrudan bağlantılı problemlerdir. Genel olarak gençlik sorunları ve üniversite öğrencisi olmanın beraberinde getirdiği sorunlar birleştiğinde ise bireyin sağlıklı gelişimi ve refahı sekteye uğrayabilmekte, akademik başarısı düşebilmekte, geleceğe yönelik beklentileri azalmakta ve dolayısıyla bireyin kendini gerçekleştirme zorlaşmaktadır. Bu çalışmanın temel argümanlarından biri, üniversite öğrencileri için etkin bir “üniversite sosyal hizmet uygulaması”nı danışmanlık bağlamında detaylıca irdelemek ve tartışmaktır. Bu amaçla çalışma boyunca üniversite öğrencilerinin hayatlarında karşılaştıkları sorunlar/zorluklar tartışılmış ve öğrencilerin bu sorunlarla daha kolay baş edebilmeleri için etkili bir danışmanlığın gerekliliğine vurgu yapılmıştır. Danışmanlığın yanı sıra üniversitenin ve kurum-kuruluşların bireylerin sorunlarının çözümü için aktif sorumluluk üstlenmelerine ve kaynak eksikliğinin karşılanmasına da dikkat çekilmiştir. Zira insanlar yeterli ve uygun kaynaklara sahip ol(a)madıklarında sorunlarıyla baş etmede zorlanmakta ve destek arayışına girebilmektedirler. Tam da bu noktada bireylerin kendilerini gerçekleştirebilmeleri, öğrenci olarak akademik başarıyı yakalayabilmeleri ve dolayısıyla güçlenebilmeleri için etkin bir danışmanlık desteği almaları gerekmektedir. Sosyal hizmet mesleği, güçlendirme yaklaşımını müdahalelerinde temel bir yaklaşım olarak sıklıkla kullanmaktadır ve bu yaklaşımı üniversite sosyal hizmet birimlerinde de benimsemelidir. Özellikle sorunların kalıcı çözümü ve olumlu bir değişim için mücadele eden sosyal hizmetin uzun vadede ve geniş ölçekte öğrencilere danışmanlık hizmeti sunması gerekmektedir. Böylece

sosyal hizmet uzmanlarının aktif rol alacakları üniversite sosyal hizmet birimleri bir yandan öğrencileri çeşitli sorunlar karşısında güçlendirerek baş etme becerilerini geliştirirken diğer yandan çevrenin kaynaklarını öğrenciler için aktif bir şekilde kullanılmasına aracılık ederek hedeflenen bir üniversite hayatının yaşanmasını kolaylaştırabilecektir.

Üniversite öğrenimi sürecinde çeşitli sorunlarla karşılaşan öğrencilerin başarılı ve sağlıklı bir şekilde bu dönemi tamamlamaları için problem çözme becerilerini geliştirmeleri, içsel-dışsal kaynakları etkin kullanmaları ve baş etme stratejilerini harekete geçirmeleri gerekmektedir. Diğer taraftan onların bu süreçte karşılaştıkları finansal ve barınma gibi sorunların çözülmesi için her üniversite bünyesinde aktif bir şekilde çalışan danışmanlık birimlerinin bulunması önem arz etmektedir. Bu birimlerde sosyal hizmet uzmanlarıyla birlikte psikolog, hemşire, psikolojik danışman gibi meslek elemanları öğrencilere danışmanlık yaparak sorunların çözümünde kolaylaştırıcı olabilirler. Ayrıca söz konusu danışmanlık birimleri diğer kurum-kuruluşların sundukları hizmetleri öğrenciler için de harekete geçirerek ve bu kurumlarla iş birliği içinde çalışarak öğrenci sorunlarını çözmeye yardımcı olabilmelidir. Örneğin bu birimlerin belediye ve diğer bazı sivil toplum örgütlerinin sosyoekonomik yardımlarını öğrenciler için kullanmaya aracılık etmesi sağlanabilir. Bu amaçla üniversite sosyal hizmet birimlerinde aktif olarak rol üstlenecek sosyal hizmet uzmanları, üniversite öğrencilerini çeşitli sorunlar karşısında güçlendirerek baş etme becerilerinin gelişmesini sağlayabilir. Ayrıca çevre kaynaklarının öğrenciler için aktif kullanılmasına aracılık edilerek hedeflenen bir üniversite hayatının yaşanması desteklenebilir.

Sosyal hizmet mesleğinin çalışma boyunca aktarılan sorunlara yönelik mesleki müdahalelerde bulunması ve öğrencilere yönelik etkin bir danışmanlık ve psikososyal destek hizmeti vermesi beklenmektedir. Ayrıca engelli hizmetleri, gençlik destek hizmetleri, uyum ve oryantasyon hizmetleri, psikososyal hizmetler, eğitim ve danışmanlık hizmetleri, mediko-sosyal hizmetler ve sosyal yardım hizmetleri gibi alanlarda sorumluluk ve görev üstlenmesi gerekmektedir.

Üniversite sosyal hizmet birimlerinde danışmanlık hizmetleri; sosyal hizmet uzmanı, sosyolog, psikolog, psikolojik danışman, psikiyatr gibi farklı alanlardan profesyoneller aracılığıyla öğrencilere yönelik çalışmalar bütüncül bir yaklaşımla yürütülmelidir. Her üniversitenin öğrenci profili, koşulları ve yaşanan sorunlar farklılık gösterdiği için üniversiteler özelinde sosyal hizmet birimlerinin plan ve programlar yapması daha sağlıklı görünmektedir. Örneğin genel olarak üniversite öğrencileri için öğrencilerin iletişim sorunları yaşadıklarına vurgu yapılırken (Güneri, 2006), yabancı uyruklu öğrenci sayısının daha fazla olduğu üniversitelerde yabancı uyruklu öğrenci sorunlarının daha çok yaşanabileceğini söylemek mümkündür. Bu bağlamda her üniversite sosyal hizmet birimi ilgili koşulları ve üniversite özelindeki sorunları dikkate alarak etkin müdahaleler yürütmeli ve danışmanlık yapmalıdır.

Alanyazında üniversite öğrencilerinin sorunlarıyla ilgilenen ve danışmanlık yapan üniversite danışmanlık merkezlerinden söz edilmektedir. Ülkemizde mediko-sosyal merkezleri ve psikolojik danışma ve rehberlik merkezleri üniversitelerde bu işlevi görmek üzere aktif olarak varlığını sürdürmektedir. Bu merkezlerin bazılarında da sosyal hizmet uzmanları aktif olarak görev almaktadır. Ancak çalışma boyunca vurgulandığı gibi üniversite öğrencilerinin sorunları çok çeşitlilik göstermektedir ve bazı sorunların çözümü için ailenin, sosyal çevrenin, yerel/ulusal kurum-kuruluşların ve kaynakların çözüme dâhil edilmesi gerekmektedir. Dolayısıyla mikro, mezzo ve makro düzey mesleki müdahaleleri hak temelli ve öğrencileri güçlendirmeye yönelik bir yaklaşımla gerçekleştirmek gerekmektedir ki bu sosyal hizmetin doğasında vardır.

Bilgi Notu

Makale, araştırma ve yayın etiğine uygun olarak hazırlanmıştır. Yapılan bu çalışma etik kurul izni gerektirmemektedir.

Kaynakça

- Altunöz, R. (2014). Üniversiteye yeni başlayan öğrencilerin uyum sorunu ve çözüm yolları. *Sosyal Hizmet Uzmanları Derneği Yayını*, Okul Sosyal Hizmeti Özel Sayısı.
- Anuk, A. F. (2021). *Ergenlerde spora yönelik tutumun çatışma çözme becerileri ve akademik başarı ile ilişkisinin incelenmesi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). İstanbul: İstanbul Gelişim Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü.
- Banks, B. M. (2020). Meet them where they are: An outreach model to address university counseling center disparities. *Journal of College Student Psychotherapy*, 34(3), 240-251.
- Basu, S. & Banerjee, B. (2020). Impact of environmental factors on mental health of children and adolescents: A systematic review. *Children and Youth Services Review*, 119, 105515.
- Bedel, A. & Ulubey, E. (2015). Ergenlerde başa çıkma stratejilerini açıklamada bilişsel esnekliğin rolü. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 14(55), 291-300.
- Biasi, V., Mallia, L., Menozzi, F., Patrizi, N. (2015). Adaptive functioning and behavioral, emotional and social problems of italian university students: Indications for the university counseling services. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 205, 66-69.
- Broton, K. M. (2019). A Review of estimates of housing insecurity and homelessness among students in us higher education. *Journal of Social Distress and Homelessness*, 29(1), 25-38.
- Burks, H. M. & B. Steffle. (1979). *Theories of counseling*. McGraw-Hill Companies.
- Demir, A. & Aydın, G. (1996). Student counselling in turkish universities. *International Journal for the Advancement of Counselling*, 18(4), 287-302.
- Doğan, H. & Akçalı, G. (2021). Üniversite öğrencilerinin yaşadıkları sosyo-ekonomik sorunlar üzerine bir inceleme. *Journal of University Research*, 4(3), 309-316.
- Donat, A., Bilgiç, B., Eskiocak, A., Koşar, D. (2019). Üniversite öğrencilerinin sorunları ve çözüm önerileri. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 9(3), 451-459.
- Duman, N. (2000). *Ankara liselerinde çeteye katılma potansiyeli olan öğrenci grupları ve okul sosyal hizmeti*. (Yayımlanmamış doktora tezi). Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Ekşi, A. (2003). Gözden geçirme: Beş kıtada genç sorunları. *Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi*, 10(2), 78-87.
- Falahati, L. & Hj. Paim, L. (2012). Experiencing financial problems among university students an empirical study on the moderating effect of gender. *Gender in Management*, 27(5), 315-330.
- Fawzy, M. & Hamed, S. A. (2017). Prevalence of psychological stress, depression and anxiety among medical students in Egypt. *Psychiatry Research*, 255, 186-194.
- Filiz, Z. & Çemrek, F. (2006). Üniversite öğrencilerinin barınma sorunlarının uygunluk analizi ile incelenmesi. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 8(2), 207-224.
- Franzoi, I. G., Sauta, M. D., Carnevale, G., Granieri, A. (2022). Student counseling centers in europe: A retrospective analysis. *Frontiers in Psychology*, 13, 894423.

- Gizir, C. A. (2006). Bir kayıp sonrasında zorluklar yaşayan üniversite öğrencilerine yönelik bir yas danışmanlığı modeli. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2(2), 195-213.
- Goethe-Universität, (2023, Kasım 10). *Goethe-Universität - Psychologische Beratung*. www.uni-frankfurt.de/70729492/Psychologische_Beratung
- Grace, T. W. (1997). Health problems of college students. *Journal of the American College Health Association*, 45(6), 243-251.
- Gül, M. & Şaşman Kaylı, D. (2020). Türkiye'deki Suriyeli üniversite öğrencilerinde sosyal dışlanma algısı üzerine nitel bir araştırma: Uşak Üniversitesi örneği. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 31(3), 985-1007.
- Güneri, O. Y. (2006). Counseling services in Turkish universities. *International Journal of Mental Health*, 35(1), 26-38.
- Gürsel, E. (2018). İdarenin doğal afetler neticesinde meydana gelen zararlardan sorumluluğu. *R&S - Research Studies Anatolia Journal*, 1(2), 330-343.
- Harris, D. L. & Winokuer, H, R. (2021). *Principles and practice of grief counseling*. Springer Publishing Company.
- Heppner, P. P., Kivlighan, D. M., Good, G. E., Roehlke, H. J., Hills, H. I., Ashby, J. S. (1994). Presenting problems of university counseling center clients: A snapshot and multivariate classification scheme. *Journal of Counseling Psychology*, 41(3), 315-324.
- Hodges, S. (2001). University counseling centers at the twenty-first century: Looking forward, looking back. *Journal of College Counseling*, 4(2), 161-173.
- Hossain, S., Anjum, A., Uddin, M. E., Rahman, M. A., Hossain, M. F. (2019). Impacts of socio-cultural environment and lifestyle factors on the psychological health of university students in Bangladesh: A longitudinal study. *Journal of Affective Disorders*, 256, 393-403.
- Hökelekli, H. (2017). *Çocuk, genç, aile psikolojisi ve din*. Dem Yayınevi.
- Huda, N. & Ahmad, R. (2010). Preliminary survey on nutritional status among university students at Malaysia. *Pakistan Journal of Nutrition*, 9(2), 1680-5194.
- IFSW, (2024, Ocak 20). Global definition of social work. <https://www.ifsw.org/what-is-social-work/global-definition-of-social-work/>
- İğdeli, F. (2018). *Üniversite öğrencilerinin siber zorbalık, siber mağduriyet ve siber zorbalık duyarlılıklarının çeşitli değişkenler bağlamında incelenmesi*. (Yayımlanmamış doktora tezi). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Jarolmen, J. (2017). *Okul sosyal hizmeti bir uygulama kılavuzu*. Nika Yayınevi.
- Kacur, M. & Atak, M. (2011). Üniversite öğrencilerinin sorun alanları ve sorunlarla başetme yolları: Erciyes Üniversitesi örneği. *Erciyes University Journal of Social Sciences Institute*, 1(31), 273-297.
- Kalenga, R. C. & Samukelisiwe, M. (2015). Exploring psycho-social challenges of underperforming students in the faculty of education at the University of Kwa Zulu Natal in South Africa. *Anthropologist*, 19(3), 749-761.
- Kara, H. Z. (2022). *Üniversite sosyal hizmeti öğrenci sorunları ve çözüm modeli*. Efe Akademi Yayınları.

- Koç, M. (2004). Gelişim psikolojisi açısından ergenlik dönemi ve genel özellikleri. *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1(17), 231-238.
- Kulaksızoğlu, A. (2017). *Ergenlik psikolojisi*. Remzi Kitabevi.
- Kürtüncü, M. & Kurt, A. (2020). COVID-19 pandemisi döneminde hemşirelik öğrencilerinin uzaktan eğitim konusunda yaşadıkları sorunlar. *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 7(5), 66-77.
- Lucas, M. S. & Berkel, L. A. (2005). Counseling needs of students who seek help at a university counseling center: A closer look at gender and multicultural issues. *Journal of College Student Development*, 46(3), 251-266.
- McKenzie, K. & Schweitzer, R. (2001). Who succeeds at university? Factors predicting academic performance in first year australian university students. *Higher Education Research and Development*, 20(1), 21-33.
- McLeod, J. (2013). *An Introduction to counselling*. Open University Press.
- Mitchell, S. L., Oakley, D. R., Dunkle, J. H. (2019). White paper: A multidimensional understanding of effective university and college counseling center organizational structures. *Journal of College Student Psychotherapy*, 33(2), 89-106.
- Morin, A. (2023, Aralık 20). 10 social issues and problems that trouble today's teens. <https://www.verywellfamily.com/startling-facts-about-todays-teenagers-2608914>
- Orhan, F. & Dağcı, A. (2015). Ergenlikte dini kimliğin inşası: Sosyal öğrenme kuramı açısından bir değerlendirme. *Gümüşhane Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 4(7), 115-132.
- Önal Dölek, B. & Söker, G. (2014). Türk eğitim sisteminde ve okul sosyal hizmeti bağlamında üniversiteler. *Sosyal Hizmet Uzmanları Derneği Yayını*, Okul Sosyal Hizmeti Özel Sayısı.
- Özbesler, C. & Duyan, V. (2009). Okul ortamlarında sosyal hizmet. *Eğitim ve Bilim*, 34(154), 17-25.
- Özhan, M. B. & Boyacı, M. (2018). Üniversite öğrencilerinde depresyon, anksiyete ve stresin yordayıcısı olarak azim: Bir yapısal eşitlik modellemesi. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 19(4), 370-376.
- Özkan, S. & Yılmaz, E. (2010). Üniversite öğrencilerinin üniversite yaşamına uyum durumları (Bandırma Örneği). *Fırat Sağlık Hizmetleri Dergisi*, 5(13), 155-171.
- Polat, G. (2014). Madde bağımlılığı tedavisinde sosyal hizmet mesleği. *Okmeydanı Tıp Dergisi*, 30(2), 143-148.
- Psychosoziale Beratung, (2023, Kasım 15). *Psychosoziale Beratung | Studentenwerk Leipzig*. www.studentenwerk-leipzig.de/psychosoziale-beratung
- Ramón-Arhués, E., Gea-Caballero, V., Granada-López, J. M., Juárez-Vela, R., Pellicer-García, B., Antón-Solanas, I. (2020). The prevalence of depression, anxiety and stress and their associated factors in college students. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 17(19), 7001.
- Rickwood, D., Deane, F. P., Wilson, C. J., Ciarrochi, J. (2014). Young people's help-seeking for mental health problems. *Australian E-Journal for the Advancement of Mental Health*, 4(3), 218-251.

- Rodop, Ş., Yıldırım, S., Dikmen Yıldız, P., Hanif, A. G. (2022). Üniversite öğrencilerinde siber zorbalık: Başa çıkma stratejileri, değer yönelimleri ve akademik başarılarıyla ilişkileri. *Gençlik Araştırmaları Dergisi*, 10(26), 97-116.
- Schleider, J. L., Abel, M. R., Weisz, J. R. (2015). Implicit theories and youth mental health problems: A random-effects meta-analysis. *Clinical Psychology Review*, 35, 1-9.
- Sevim, K. & Artan, T. (2019). Üniversite öğrencilerinde benlik saygısı ve damgalama eğilimi arasındaki ilişki. *Pamukkale University Journal of Social Sciences Institute*, 35, 143-156.
- Şahin, İ., Fırat, N. Ş., Zoraloğlu, Y. R., Açıkgöz, K. (2009). Üniversite öğrencilerinin sorunları. *Journal of New World Sciences Academy*, 4(4), 1436-1449.
- Şahin, İ., Zoraloğlu, Y. R., Fırat, N. Ş. (2011). Üniversite öğrencilerinin yaşam amaçları, eğitsel hedefleri üniversite öğreniminden beklentileri ve memnuniyet durumları. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 3(3), 429-452.
- Şirin, S. (2020). *Yetişin gençler*. Doğan Kitap.
- Taylan, H. H. (2016). Sakarya üniversitesi öğrencileri penceresinden Türkiye’de aile içi sorunlar. *Uluslararası Politik, Ekonomik ve Sosyal Araştırmalar Kongresi* içinde (459-474. ss.), Politik, Ekonomik ve Sosyal Araştırmalar Merkezi.
- Titilayo-Adenike, E. (2014). Poverty and unemployment paradox in Nigeria. *IOSR Journal of Humanities and Social Science*, 19(5), 106-116.
- Turhan, E., İnandı, T., Özer, C., Akoğlu, S. (2011). Üniversite öğrencilerinde madde kullanımı, şiddet ve bazı psikolojik özellikler. *Türkiye Halk Sağlığı Dergisi*, 9(1), 33-44.
- Türküm, A. S., Kızıldaş, A., Sarıyer, A. (2004). Anadolu Üniversitesi psikolojik danışma ve rehberlik merkezinin hedef kitlesinin psikolojik ihtiyaçlarına ilişkin ön çalışma. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 3(21), 15-27.
- Türküm, A. S., Kızıldaş, A., Bıyık, N., Yemenici, B. (2005). Üniversite öğrencilerinin aile işlevleri algılarının incelenmesi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 5(1), 229-262.
- T.C. Resmi Gazete (1984). Yükseköğretim kurumları, mediko-sosyal sağlık, kültür ve spor işleri dairesi uygulama yönetmeliği. Resmî Gazete Sayısı: 18301.
- Ulu Ercan, E. (2019). Yükseköğretimde psikolojik danışmanlık ve rehberlik hizmetlerine genel bir bakış. *Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, (47), 46-56.
- UN World Youth Report (2023, Kasım 15). World Youth Report: Addressing the complex challenges facing young people today. <https://www.un.org/tr/desa/world-youth-report-addressing-complex-challenges-facing-young-people-today>
- Yamamoto, G. T. & Altun, D. (2023). Türkiye’de deprem sonrası çevrimiçi öğrenmenin vazgeçilmezliği. *Üniversite Araştırmaları Dergisi*, 6(2), 125-136.
- Yavuzer, H., Meşeci, F., Demir, İ., Sertelin, Ç. (2005). Günümüz üniversite gençliğinin sorunları. *Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1, 79-91.
- Yelboğa, N. (2023). Kahramanmaraş depremi özelinde travmatik yas ve sosyal hizmetin yas danışmanlığı müdahalesi. *Uluslararası Toplumsal Bilimler Dergisi*, 7(1), 97-121.
- Yenihan, B., Balcı, B., Ün, Ç. B. (2020). Farklı şehirlerden gelen üniversite öğrencilerinin yaşadıkları sorunlar ve sosyal dışlanma ilişkisi: Kırklareli Üniversitesi’nde nitel bir araştırma. *Journal of Humanities and Tourism Research*, 10(1), 69-83.

Yeşilyaprak, B. (1985). Üniversite gençlerinin psikolojik sorunları. *Eğitim ve Bilim*, 10(57), 32-37.

Yılmaz, G., İbiş, S., Aktuğ, Z. B. (2020). Üniversite öğrencilerinin sigara alkol ve uyuşturucu madde kullanma durumları. *Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2(2), 73-80.

YÖK (2023). 11.02.2023 tarihli basın duyurusu.

<https://www.yok.gov.tr/HaberBelgeleri/BasinDuyurusu/2023/basin-duyurusu-universitelerde-uzaktan-egitime-gecis.pdf>

Zengin, O. & Çalış, N. (2017). Sosyal hizmet uzmanlarının mesleki uygulamaları ve çalışma koşulları. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 28(1), 47-68.

EXTENDED ABSTRACT

The aim of this study is to evaluate the problems encountered in universities from a social work perspective and to emphasize the application of university social work to solve these problems. With the ever-expanding range of knowledge and work areas of social work, some areas have not been adequately addressed in the literature. University social work, as a new field of discussion, has not yet been discussed on a solid basis. In this regard, it is also aimed to seek the door to discussion for the field in question.

The youth period, which corresponds to an important phase of human life, coincides with the university years and the youth period also includes adolescence. In this regard, it is obvious that adolescence/youth, which is considered a “stormy and stressful” process, may contain some important problems. For this reason, university life contains some psychological, social, economic, cultural and academic problems, making it more essential to address the problems of university students.

Youth problems at the global level are economic problems, unemployment, inequality in education, unregistered work, gender inequality, immigration/refugee, etc. are reported as problems. Again, in the literature, it is seen that problems such as depression, bullying-violence, substance abuse, academic problems, obesity, social media addiction, poverty-unemployment, and mental health problems in adolescence are universally accepted as youth problems.

University students generally experience problems in various areas, and studies show that students experience adaptation problems, housing problems and homelessness, psycho-social problems, financial problems, health problems, nutritional problems and academic problems. It is also stated that university students experience problems such as family problems, future anxiety, traumatic experiences, problems with roommates/dormitory friends, problems with professors, sexual problems, alcohol consumption and substance addiction. Some studies emphasize that cigarette, alcohol and drug use is common among university students.

Apart from these problems that have been discussed for a long time regarding university students, it is known that new problems also arise due to changing conditions over time. For example, during the pandemic, it was revealed that students experienced various problems such as not being able to access the internet caused by distance education, limited opportunities, mood disorders caused by the pandemic, and exam anxiety. Therefore, it is seen that, along with some ongoing problems, new problems arise due to some situations experienced at global and national levels, and this may make existing problems more complex.

Considering the housing, psychosocial, economic, health and adaptation problems that university students generally experience, as well as other problems that arise after disasters such as earthquakes, the necessity of the “university social work” practice emphasized in this study is more realized. The university period is a developmental period in which independence and identity are gained as well as a period in which some problems that university life brings with it are struggled. Sometimes students need external support. In this case, university students will be able to achieve the academic success they want and their psycho-social well-being will be ensured in such a critical period when the future is being built.

Students who encounter various problems during the university education process need to develop problem-solving skills, use internal and external resources effectively and activate coping strategies in order to complete this process successfully and healthily. On the other hand, it is important to have actively working counseling units within each university to solve the financial and housing problems they encounter in this process. In these units, social workers and professional staff such as psychologists, nurses, and psychological counsellors can provide counselling to students and facilitate the solution of problems. In addition, students should be counselled to develop their coping skills, increase their resilience, and be supported/encouraged to solve their problems.

In our country, medico-social centers and psychological counselling and guidance centers continue to actively exist in universities to serve this function. Social workers are actively involved in some of these centres. However, as emphasized throughout the study, the problems of university students vary widely and the family, social environment, local/national institutions and resources must be included in the solution of some problems. Because when people do not have sufficient and appropriate resources, they have difficulty in coping with their problems and may seek support. At

this point, individuals need to receive effective counseling support in order to realize themselves, achieve academic success as students, and therefore become stronger. It is necessary to carry out micro, mezzo and macro level professional interventions with a rights-based and student-empowering approach, which is in the nature of social work.